

The Interests of Justice and The Interests of Peace in The Situation in Afghanistan

Bahman Bahri Khiyavi¹, Heybatollah Najandimanesh^{*2}, Peyman Bolouri³

1. Ph.D. Student in Law and Political Science, Faculty of Humanities and Arts, Zanjan branch, Islamic Azad University, Zanjan, Iran.

Email: bahmanbahrikhiyavi@gmail.com

2. Assistant Professor, Department of Public and International Law, Faculty of Law and Political Science, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran.

*. **Corresponding Author:** Email: hnajandimanesh@gmail.com

3. Assistant Professor, Department of Law and Political Science, Faculty of Humanities and Arts, Zanjan branch, Islamic Azad University, Zanjan, Iran.

Email: bolori@gmail.com

S.D.I.L.
The SD Institute of Law
Research & Study

Publisher:
Shahr-e Danesh
Research And Study
Institute of Law

Article Type:
Original Research

DOI:
10.48300/JLR.2022.329590.1964

Received:
22 December 2021

Accepted:
28 February 2022

Published:
10 June 2023

ABSTRACT

With the withdrawal of NATO forces from Afghanistan and the Taliban's rise to power as the country's central government, the International Criminal Court's investigation of Afghanistan has undergone fundamental revisions. On the one hand, the Prosecutor of ICC declared that he has decided to "focus [his] Office's investigations in Afghanistan on crimes allegedly committed by the Taliban and the Islamic State – Khorasan Province ("IS-K") and to deprioritize other aspects of this investigation." On the other hand, as the central government, the Taliban controls the entirety of Afghanistan's territory and its military and non-military institutions and possesses the capacity for heightened violence and challenging the Court's decision. Since its inception, the ICC has encountered the dilemma of choosing between peace and justice on numerous occasions, adopting

Copyright & Creative Commons:

© The Author(s). 2021 Open Access. This article is licensed under a Creative Commons Attribution Non-Commercial License 4.0, which permits use, distribution and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited. To view a copy of this licence, visit <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>.

a unique approach in response to each. In some situation, it has opted for a strictly judicial solution in some, like the Sudan situation and the Omar al-Bashir case. In contrast, it has settled on a flexible attitude in handling the issue of peace in Columbia and Uganda. In dealing with the Afghanistan situation, the ICC can choose a narrow approach in the investigation phase, thereby alleviating the sufferings of the victims and their relatives through disclosing the truth supported by the right to know the truth, while at the same time paving the way for the punishment of the perpetrators of serious crimes. This study examines "the interests of justice" stipulated by article 53 of the Rome Statute. Furthermore, the article seeks to answer whether or not the interests of peace can serve as a basis for terminating the Afghanistan investigations.

Keywords: Interests of Justice, Interests of Peace, Afghanistan, Taliban, International Criminal Court.

Excerpted from the Ph.D. thesis entitled "The interests of justice in the statute and judicial procedure of the International Criminal Court", Islamic Azad University, Zanjan branch.

Funding: The authors received no financial support (funding, grants, and sponsorship) for the research, authorship, and/or publication of this article.

Author contributions:

Bahman Bahri khiyavi: Formal analysis, Investigation, Resources, Writing - Review & Editing Visualization.

Heybatollah Najandimanesh: Conceptualization, Methodology, Validation, Data Curation, Supervision, Project administration.

Peyman Bolouri: Methodology Validation, Data Curation, Supervision, Project administration.

Competing interests: The authors declare that They have no competing interests.

Citation:

Bahri Khiyavi, Bahman, Heybatollah Najandimanesh & Peyman Bolouri. "The Interests of Justice and The Interests of Peace in The Situation in Afghanistan" *Journal of Legal Research* 22, no. 53 (June 10, 2023): 253-278.

Extended Abstract

After more than ten years of preliminary assessment of Afghanistan's situation carried out by the ICC (International Criminal Court) on November 20th, 2017 the Prosecutor of the Court, based on Article 15 of the Rome Statute has requested the Third the Pre-Trial Chamber III to carry out an investigation on war crimes and crimes against humanity by Afghan Armed Forces, members of the Taliban and its affiliated armed groups, as well as members of the United States Armed Forces and the CIA in Afghanistan since 1 May 2003 and also committed crimes in member states since 1st of July 2002. However, the Pre-Trial Chamber rejected the prosecutor's request at first according to the term "interests of justice" in Article 53 of the Rome Statute, the Appeals Chamber subsequently rejected the Pre-Trial Chamber branch's argument and it allowed the prosecutor to initiate an investigation.

Upon the departure of NATO troops from Afghanistan in August 2021 and the rise of the Taliban's government which is provided by all the military, political, economic, security and other pillars of Afghanistan, the Court's approach towards investigating the situation in Afghanistan has subsequently altered. Accordingly, the court's prosecutor stipulated that he would focus on crimes committed by the Taliban and the Islamic State – Khorasan Province ("IS-K") and that other aspects of the investigation were not a priority.

Considering Taliban as the central government controls Afghanistan's military and civilian parts, it is prone to escalate violence and challenge the court's rulings. Thus the court might be challenged to select the interests of peace and interests. The court has faced a similar challenge in the past. For example, Sudan case where Omar al-Bashir the President of Sudan was ruling over all parts of that country, a detention order was issued against him by the Prosecutor of the Court. The issuance of this arrest warrant provoked protests from several organizations and governments. The protests were allegedly based on endangering the lives and properties of civilians, as well as disrupting the peace. The protesters demanded the court stop the investigation and prosecute to achieve peace. However, the court maintained its purely judicial approach and insisted on the arrest of Omar al-Bashir, who caused escalation of violence in Sudan.

In another example in Uganda, the court, although arrest warrant was issued against the leaders of the Army (LRA) with a flexible approach and by supporting the peace talks, so it pursued the establishment of peace and even disarmament of these groups to an appropriate opportunity, if the Ugandan judiciary was unable or unwilling to investigate committed crimes, to investigate the situation in Uganda by a supplementary basis.

Similarly, in Afghanistan case, once the investigation is completed, the prosecutor may issue a arrest warrant against senior Taliban officials, and it would be jeopardizing peace and security in Afghanistan. Thus, it is necessary for the court to consider all aspects of the issue in order to avoid a purely judicial approach. A look upon the court's approach to the situation in Colombia can act as a good guide in this regard. In the case of Colombia, the prosecutor initially opposed the crime prioritization policy adopted by the Colombian Congress, but subsequently changed his position and by a flexible approach reflecting the interests of peace, stipulated that the Court's focus was on those who have been responsible for committing serious crimes. Thus, by limiting the scope of its proceedings, the prosecutor paved the way for the conclusion of a peace agreement between the FARC and the Colombian government in 2016.

Therefore, in the situation of Afghanistan, the Court can provide a partial cure for the suffering of the victims and their relatives by completing the investigation, revealing the truth and fulfilling the right to know the truth of the Afghan citizens, and on the other hand, by putting pressure on the Taliban central government, at least by prioritizing crimes, holding them accountable in prosecuting the accused ones. In addition, as in the case of Uganda, the Court could use the arrest warrant as a lever to pressure Taliban officials to join peace talks and establish security in Afghanistan.

So the prosecutor can benefit from the term "interests of justice" in Article 53 of the Rome Statute and, by a broad interpretation of it, also put the "interests of peace" in the form of factors consistent with the interests of justice and, if necessary demands stop of prosecution from the court. Surely, this does not mean that the court will completely abandon its considerations of the situation of Afghanistan. but, in the first action, the court would complete the investigation, while disclosing the truth, isolate and pressure the defendants, and also, by adopting a "positive complementary" approach, help to build capacity and stimulate domestic judicial institutions in prosecuting the defendants. So it prevents the escalation of violence and the disruption of peace and security in this country

منافع عدالت و منافع صلح در وضعیت افغانستان

بهمن بهری خیاوی^۱، هیبت الله نژندی منشی^{۲*}، پیمان بلوری^۳

۱. دانشجوی دکتری حقوق و علوم سیاسی، دانشکده علوم انسانی و هنر، واحد زنجان، دانشگاه آزاد اسلامی، زنجان، ایران.

Email: bahmanbahrikhiyavi@gmail.com

۲. استادیار، گروه حقوق عمومی و بین‌الملل، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.

*نویسنده مسئول: Email: hnajandimanesh@gmail.com

۳. استادیار، گروه حقوق و علوم سیاسی، دانشکده علوم انسانی و هنر، واحد زنجان، دانشگاه آزاد اسلامی، زنجان، ایران.

Email: bolori@gmail.com

چکیده:

با خروج نیروهای ناتو از افغانستان و روی کار آمدن طالبان به عنوان دولت مرکزی در افغانستان، رسیدگی به وضعیت این کشور توسط دیوان بین‌المللی کیفری مورد تغییرات اساسی قرار گرفته است. از یک طرف دادستان اعلام کرد که بر جنایات ارتكابی توسط طالبان و داعش شاخه خراسان متمرکز خواهد شد و دیگر جنبه‌های این تحقیقات را از اولویت خارج کرد؛ و از طرف دیگر طالبان به عنوان دولت مرکزی بر تمام سرزمین افغانستان و نهادهای نظامی و غیرنظامی آن مسلط شده است و امکان تشدید خشونت و به چالش کشیدن تصمیمات دیوان را دارا است. از زمان تأسیس دیوان بین‌المللی کیفری، در قضا یا وضعیت‌های متعددی، دیوان با چالش انتخاب بین صلح یا عدالت مواجه بوده و در هر وضعیت و پرونده‌ای رویکرد خاصی را اتخاذ کرده است. در برخی وضعیت‌ها مانند وضعیت سودان و پرونده عمرالبشیر رویکردی صرفاً قضایی را اتخاذ کرده و در وضعیت‌هایی مانند کلمبیا و اوگاندا رویکردی منعطف را در مواجهه با

کپی‌رایت و مجوز دسترسی آزاد:

کپی‌رایت مقاله در مجله پژوهش‌های حقوقی نزد نویسنده (ها) حفظ می‌شود. کلیه مقالاتی که در مجله پژوهش‌های حقوقی منتشر می‌شوند یا دسترسی آزاد هستند، مقالات تحت شرایط مجوز Creative Commons Attribution-Non-Commercial License 4.0 منتشر می‌شوند که اجازه استفاده، توزیع و تولید مثل در هر رسانه‌ای را می‌دهد، به شرط آنکه به مقاله استناد شود. جهت اطلاعات بیشتر می‌توانید به صفحه سیاست‌های دسترسی آزاد نشریه مراجعه کنید.

پژوهش‌های حقوقی

نوع مقاله:
پژوهشی

DOI:

10.48300/JLR.2022.329590.1964

تاریخ دریافت:
۱ دی ۱۴۰۰

تاریخ پذیرش:
۹ اسفند ۱۴۰۰

تاریخ انتشار:
۲۰ خرداد ۱۴۰۲

بحث صلح اتخاذ کرده است. دیوان در وضعیت افغانستان می‌تواند در مرحله تحقیقات، رویکردی مضیق را انتخاب کند و با افشای حقیقت ضمن التیام درد و رنج بزه‌دیدگان و بستگان آنها از طریق حق بر دانستن حقیقت، زمینه مجازات مرتکبان جنایات جدی را فراهم نماید. در این تحقیق سعی بر آن شده است که تا ضمن توصیف «منافع عدالت» مندرج در ماده ۵۳ اساسنامه رم، بررسی نماییم که آیا منافع صلح را باید به عنوان دلیلی برای توقف تحقیقات در وضعیت افغانستان مورد استناد قرار داد یا خیر؟.

کلیدواژه‌ها:

منافع عدالت، منافع صلح، افغانستان، طالبان، دیوان بین‌المللی کیفری.

برگرفته از رساله دکتری با عنوان «منافع عدالت در اساسنامه و رویه قضایی دیوان بین‌المللی کیفری»، دانشگاه آزاد اسلامی واحد زنجان.

حامی مالی:

این مقاله هیچ حامی مالی ندارد.

مشارکت نویسندگان:

بهمن بهری خیابوی: تحلیل، تحقیق و بررسی، منابع، نوشتن - بررسی و ویرایش، تصویرسازی. هیبت الله نژندی منش: مفهوم‌سازی، روش‌شناسی، اعتبارسنجی، نظارت بر داده‌ها، نوشتن - پیش‌نویس اصلی، نظارت، مدیریت پروژه.

پیمان بلوری: روش‌شناسی، اعتبارسنجی، نظارت بر داده‌ها، نظارت، مدیریت پروژه.

تعارض منافع:

بنابر اظهار نویسندگان این مقاله تعارض منافع ندارد.

استناددهی:

بهری خیابوی، بهمن، هیبت الله نژندی منش و پیمان بلوری «منافع عدالت و منافع صلح در وضعیت افغانستان». مجله پژوهش‌های حقوقی ۲۲، ش. ۵۳ (۲۰ خرداد ۱۴۰۲): ۲۵۳-۲۷۸.

مقدمه

چندین دهه است که افغانستان مورد تهاجم دولت‌های خارجی و جنگ داخلی می‌باشد و در این دوران متحمل شدیدترین نقض‌های حقوق بشر و بشردوستانه شده است. این نقض‌ها، کشته و زخمی شدن و آواره شدن صدها هزار نفر از مردم افغانستان را به همراه داشته است. از سال ۲۰۰۶ وضعیت در افغانستان مورد ارزیابی مقدماتی دفتر دادستانی دیوان بین‌المللی کیفری^۱ قرار گرفت. از سال ۲۰۰۶ تا ۲۰۱۳ دادستان توانست اطلاعات به اندازه کافی معتبر و دقیقی را در مورد ۲۰۰ حادثه اولویت‌بندی شده کسب نماید که مطابق با آن بتواند مبنای منطقی برای باور به ارتکاب جنایت علیه بشریت و جنایت جنگی را تعیین نماید.^۲ با تکیه بر ماده ۱۵ اساسنامه رم، با گذشت بیش از ده سال ارزیابی اولیه دادستان از وضعیت افغانستان، در ۲۰ نوامبر ۲۰۱۷ دفتر دادستانی دیوان بین‌المللی کیفری از شعبه سوم مقدماتی درخواست صدور مجوز برای آغاز تحقیقات در مورد جرایم ارتكابی در سرزمین افغانستان از ۱ می ۲۰۰۳ و همچنین جنایات مربوطه را که از ۱ ژوئیه ۲۰۰۲ در کشورهای عضو ارتکاب یافته است، نمود.^۳ این درخواست پس از گزارش ۲۰۱۶ دفتر دادستانی انجام گرفت. در این گزارش، دادستان پس از ارزیابی صلاحیت و قابلیت پذیرش بودن وضعیت افغانستان، از تصمیم‌گیری‌اش برای درخواست رسیدگی به این وضعیت توسط شعبه مقدماتی دیوان بین‌المللی کیفری در آینده نزدیک خبر داده بود.^۴

در ۱۲ آوریل ۲۰۱۹، شعبه مقدماتی دیوان بین‌المللی کیفری بر اساس بند چهارم ماده ۱۵ اساسنامه رم، برای اولین بار درخواست دفتر دادستانی را برای آغاز تحقیقات در خصوص وضعیت افغانستان رد نمود^۵ که این موضوع موجب بحث‌های جدی بین اندیشمندان و فعالان حوزه حقوق بشر و دیوان بین‌المللی کیفری^۶ گردید. این در حالی است که سابقاً شعبه مقدماتی دیوان از رویه محتاطانه اتخاذ شده در قضیه کنیا در مورد دامنه و اجازه تحقیقات حتی فراتر از درخواست دادستان حرکت کرده بود.^۷

1. The Office of the Prosecutor (OTP)
2. ICC, Pre-Trial Chamber III, "Public redacted version of "Request for authorisation of an investigation pursuant to article 15"" (ICC-02/17-7-Red: 20 Nov 2017), para. 25.
3. Ibid, para. 376
4. ICC, OTP, "Report on Preliminary Examination Activities", (14 Nov 2016), para. 230.
5. ICC, Pre-Trial Chamber II, "Press Release, ICC judges reject opening of an investigation regarding Afghanistan situation", (ICC-CPI-20190412-PR1448: 12 Apr 2019), 32.
6. بعد از این به جای «دیوان بین‌المللی کیفری» در متن مقاله از واژه «دیوان» استفاده می‌شود.
7. Luca Poltronieri Rossetti, "The Pre-Trial Chamber's Afghanistan Decision: A Step Too Far in the Judicial Review of Prosecutorial Discretion?", *Journal of International Criminal Justice*, 17(3) (2019): 589.

شعبه مقدماتی در توجیه تصمیم خود، به اصطلاح «منافع عدالت» تکیه نموده بود و چشم‌انداز تحقیق موفق و معناداری را برای وضعیت افغانستان، پیش‌بینی نکرده بود. شعبه مقدماتی این امر را ناشی از عوامل زیر می‌داند:

۱- فاصله زمانی قابل توجه بین جنایات ارتكابی و درخواست تحقیق؛ ۲- همکاری اندکی که دادستان در طول این مدت توانسته به دست آورد؛ ۳- عدم دسترسی به شواهد و مظنونان احتمالی مربوطه؛ ۴- محدودیت منابع مالی و انسانی.^۸

پیرو آن شعبه تجدیدنظر با رد استدلال شعبه مقدماتی به دادستان دیوان اجازه تحقیق را اعطا نمود.^۹ عنایت به استدلال‌های شعبه مقدماتی و تجدیدنظر حاکی از آن است که در آن مقطع زمانی موضوع صلح و امنیت قربانیان مدنظر دیوان نبوده است و استنادی به بحث منافع قربانیان و جایگاه متهمان که در ماده ۵۳ اساسنامه رم به عنوان دلیلی برای استناد به منافع عدالت جهت توقف تحقیق یا تعقیب آمده، نشده است. با ترک نیروهای نظامی آمریکایی و ناتو در اوت ۲۰۲۱ از افغانستان^{۱۰} و روی کار آمدن طالبان به عنوان دولتی که همه ارکان نظامی و سیاسی و اقتصادی و امنیتی و ... افغانستان را در اختیار دارد، بحث‌هایی در خصوص امکان توقف رسیدگی دیوان در خصوص وضعیت افغانستان (حداقل در باره گروه طالبان) صورت گرفته است. در این نوشتار بر آنیم تا ضمن توصیف وضعیت افغانستان، با بررسی و تحلیل اساسنامه رم و رویه قضایی دیوان به این پرسش پاسخ دهیم که آیا می‌توان منافع صلح را به عنوان ابزاری برای توقف تحقیق در خصوص وضعیت افغانستان با استناد به ماده ۵۳ اساسنامه رم در نظر گرفت؟

۱- منافع عدالت

اصطلاح منافع عدالت در برخی مواد اساسنامه و آیین دادرسی دیوان بین‌المللی کیفری ذکر شده است اما علی‌رغم تلاش دفتر دادستان برای شفاف‌سازی این اصطلاح، تعریف دقیقی از آن تا به حال انجام نگرفته است و ابهامات در باب استفاده از آن پابرجا می‌باشد. بدین ترتیب که گروهی معتقد به تفسیری

8. ICC, Pre-Trial Chamber II, "Press Release, ICC judges reject opening of an investigation regarding Afghanistan situation", (ICC-CPI-20190412-PR1448: 12 Apr 2019), para. 92-95.
9. ICC, Appeals Chamber, "Judgment on the appeal against the decision on the authorisation of an investigation into the situation in the Islamic Republic of Afghanistan", (ICC-02/17-138, 5 Mar 2020).
10. "Deutsche Welle (DW)", Afghanistan: Last US troops leave Kabul after two decades of war, 31 Aug 2021, <https://www.dw.com/en/afghanistan-last-us-troops-leave-kabul-after-two-decades-of-war/a-59035756>

محدود از منافع عدالت می‌باشند و اولویت را به عدالت کیفری می‌دهند و مواردی همچون صلح را خارج از حوزه این اصطلاح می‌دانند. این دیدگاه توسط دادستان و دیدبان حقوق بشر دنبال می‌شود^{۱۱} و در مقابل، گروهی معتقد به تفسیری موسع می‌باشند و بر این عقیده‌اند مواردی همچون صلح می‌تواند به عنوان دلیلی برای توقف تحقیق یا تعقیب با استناد به منافع عدالت در نظر گرفته شود.

ماده ۵۳ اساسنامه رم در بند ۱ (ج) و ۲ (ج) به موضوع منافع عدالت پرداخته است و اجازه توقف رسیدگی توسط دیوان را داده است. بر این اساس بند ۱ (ج) ماده ۵۳ بیان می‌کند که «به رغم در نظر گرفتن اهمیت جرم و منافع قربانیان، دلایل مقتضی وجود دارد که شروع تحقیق در راستای منافع عدالت نیست.»

همان‌گونه که از متن این بند مشخص است، پیش فرض به نفع انجام تحقیقات می‌باشد اما به عنوان یک تصمیم منفی می‌توان به دلیل منافع عدالت که یک استثنا می‌باشد، تحقیقات را متوقف کرد. این نگاه را می‌توان با توجه به وجود قیدهای «به رغم»^{۱۲} و «با در نظر گرفتن»^{۱۳} در متن مورد بررسی قرار داد. بدین معنی که دادستان، عوامل مثبتی همچون اهمیت جرم ارتكابی و منافع قربانیان را به عنوان عاملی برای آغاز تحقیقات در نظر می‌گیرد و عوامل منفی یعنی منافع عدالت را در صورت وجود، به عنوان دلیلی برای توقف تحقیقات مدنظر قرار می‌دهد.

بند ۱ (ج) ماده ۵۳ از ذکر عواملی که می‌تواند در حوزه منافع عدالت قرار بگیرند، خودداری کرده است؛ اما عنایت به تصمیم شعبه مقدماتی دیوان در خصوص وضعیت افغانستان نشان می‌دهد که عواملی همچون محدودیت منابع مالی و انسانی، عدم دسترسی به شواهد و مظنونان احتمالی، فاصله زمانی قابل توجه بین جنایات ارتكابی و درخواست شروع تحقیقات و عدم همکاری دولت‌ها را می‌توان به عنوان منافع عدالت مدنظر بند ۱ (ج) در نظر گرفت.^{۱۴}

بند ۲ (ج) ماده ۵۳ نیز به موضوع منافع عدالت پرداخته است و بیان می‌دارد:

«اگر دادستان در جریان رسیدگی به این نتیجه برسد که به جهات زیر دلایل کافی برای ادامه تحقیق

وجود ندارد:

11. "Human Rights Watch (HRW)", The Meaning of 'The Interests of Justice' in Article 53 of the Rome Statute, 1 June 2005, available at <https://www.hrw.org/news/2005/06/01/meaning-interests-justice-article-53-rome-statute>.

12. Nonetheless

13. taking into account

14. ICC, Pre-Trial Chamber II, "Press Release, ICC judges reject opening of an investigation regarding Afghanistan situation", (ICC-CPI-20190412-PR1448: 12 Apr 2019), para. 92-95.

... (ج) رسیدگی به موضوع با لحاظ کلیه جوانب امر از جمله اهمیت جرم ارتكابی و منافع بزه‌دیده‌ها و سن و ناتوانی متهمین و نقش آنان در ارتكاب جرم ادعایی در راستای منافع عدالت نیست، آن‌گاه وی موظف است که حسب مورد شعبه مقدماتی و یا دولت ارجاع‌دهنده قضیه (طبق ماده ۱۴) و یا شورای امنیت (بر طبق بند ب ماده ۱۳ این اساسنامه) را از تصمیم خود و نیز جهات توجیهی آن مطلع نماید.»

عنایت به معنای عادی متن فوق نشان می‌دهد که همانند بند ۱ (ج)، توقف رسیدگی، حالتی استثنایی دارد و پیش فرض به نفع ادامه تحقیق یا تعقیب می‌باشد. اساسنامه در این بند با استفاده از واژه «از جمله»^{۱۵}، تعدادی از عوامل را به عنوان نمونه ذکر کرده است که می‌توانند به عنوان عواملی برای استناد به منافع عدالت و توقف تحقیق یا تعقیب مورد استفاده قرار گیرند. بدین ترتیب واضح است که هم در بند ۱ (ج) و هم ۲ (ج) می‌توان عوامل مختلف دیگری را با توجه به شرایط هر پرونده و وضعیت آن به عنوان منافع عدالت تعریف کرد و به آن برای توقف رسیدگی توسط دیوان استناد نمود؛ اما آیا می‌توان منافع صلح را نیز به عنوان عاملی در حوزه منافع عدالت تعریف کرد؟

۲- منافع صلح

ایجاد صلح در هر جامعه‌ای به طور مستقیم با دو گروه بزه‌دیده و مرتکبان جنایت در ارتباط است؛ به عبارت دیگر متهمان اگر در موقعیتی باشند که بتوانند منافع بزه‌دیده‌ها را به خطر اندازند، صلح در آن جامعه با چالش روبه‌رو خواهد بود. بر این اساس حفاظت از بزه‌دیده‌ها و رسیدن به عدالت از مواردی هستند که می‌توانند در قالب منافع بزه‌دیده‌ها تعریف شوند.^{۱۶} اساسنامه رم نیز در ماده ۶۸ به امر حفاظت از بزه‌دیده‌ها پرداخته است و دیوان را موظف به اتخاذ تدابیر لازم برای حفاظت از امنیت، سلامت جسمی و روحی و همچنین شأن و امور شخصی بزه‌دیده‌ها و شهود کرده است و بند ۶ ماده ۴۳ نیز دبیرخانه را موظف به تأسیس بخشی برای کمک به بزه‌دیده‌ها و شهود به سبب اقدامات حمایتی و امنیتی و مساعدت‌های مناسب دیگر کرده است.

در بیشتر وضعیت‌ها، تحقیق یا تعقیب متهمان در مناطقی انجام می‌گیرد که همچنان درگیری‌ها وجود دارد و یا متهمان در جایگاه و مقامی هستند که امکان تشدید خشونت‌ها و به خطر انداختن جان و مال بزه‌دیده‌ها و افراد غیرنظامی را دارند. بر این اساس اگر تحقیق یا تعقیب باعث به خطر افتادن منافع بزه‌دیده‌ها گردد، ضروری است مطابق با ماده ۶۸ و ۴۳ اساسنامه رم، تدابیری برای حفاظت از این افراد

15. including

16. ICC, OTP, "Policy Paper on the Interests of Justice", (2007), 5.

انجام گیرد و در صورت عدم امکان اتخاذ این تدابیر، می‌توان تحقیق یا تعقیب را با استناد به منافع عدالت متوقف کرد.

رویه دادگاه بین‌المللی یوگوسلاوی سابق^{۱۷} به روشنی این مطلب را تأیید می‌کند. دادگاه یوگوسلاوی در آستانه توافق نامه صلح دیتون^{۱۸} از صدور کیفرخواست علیه «اسلوبودان میلوسویچ»^{۱۹} که متهم به چندین جنایات بزرگ بود، خودداری کرد.^{۲۰} در آن برهه از زمان، به دلیل اینکه مذاکرات صلح دیتون در جریان بود و حضور میلوسویچ در این مذاکرات ضروری بود، آقای گلدستون، دادستان دادگاه یوگوسلاوی، از یک استراتژی استفاده کرد که بعداً در زمانی مناسب که میلوسویچ دارای قدرت و نفوذ اثرگذاری قوی و یا ایجاد خشونت را نداشته باشد، عدالت را درباره ایشان اجرا نماید. در واقع دادستان دادگاه یوگوسلاوی، منافع عدالت را در کنار منافع صلح در نظر گرفته و با انعقاد صلح دیتون در صدد کاهش درد و رنج قربانیان بود. پس از مداخله ناتو در کوزوو، آقای میلوسویچ دیگر قدرت زیادی برای آغاز خشونت‌ها را نداشت و این همان زمانی بود که دادستان دادگاه یوگوسلاوی در نظر داشت و توانست میلوسویچ را به پای اجرای عدالت کیفری بکشاند.

البته این رویه در دیوان بین‌المللی کیفری در وضعیت‌های مختلف، شکل متفاوتی داشته است. برای نمونه با وجود اعتراض شورای صلح و امنیت اتحادیه آفریقا و کشورهای مختلف به صدور حکم جلب علیه عمرالبشیر، رئیس‌جمهور سابق سودان و بدتر شدن وضعیت سودان از زمان مداخله دیوان، اما دادستان بر تصمیم خود اصرار ورزید و از تعلیق حکم جلب علیه عمرالبشیر اجتناب ورزید.

برخلاف وضعیت سودان، دیوان در وضعیت کلمبیا نقش منعطفی را برگزیده بود. بدین معنی که ضمن تأکید بر نقش تکمیلی بودن رسیدگی توسط دیوان، از دخالت حداکثری در خصوص وضعیت کلمبیا، خودداری کرد و به این ترتیب فضایی را فراهم کرد که طرفین درگیر، موافقت‌نامه صلحی را منعقد سازند که هم‌زمان صلح و عدالت را در بر گرفته است. در واقع، استراتژی دادستان دیوان بین‌المللی کیفری در کلمبیا این بود که بررسی مقدماتی را باز بگذارد تا توانایی تأثیرگذاری بر تصمیمات قضایی داخلی حفظ شود. در واقع این رویکرد منعطف، نشانه‌ای از توجه دفتر دادستانی دیوان بین‌المللی کیفری

17. International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia (ICTY)

18. Dayton Peace Agreement

19. Slobodan Milosevic

20. Farid Mohammed Rashid, "the role of the prosecutor in the international criminal court: discretion, legitimacy, and the politics of justice", (the degree of doctor of philosophy, royal docks school of business and law east london university, 2016), 258.

به موضوع «منافع صلح» است که این امکان را فراهم کرد تا در توافق نامه صلحی به جنگ داخلی پایان دهند و صلح پایدار را ایجاد نمایند.^{۲۱} این توافق نامه دو نکته را همزمان مدنظر قرار داده است. از یک طرف عفو یا تعلیق کامل محکومیت‌ها را برای جرایم تحت صلاحیت دیوان بین‌المللی کیفری قابل قبول نمی‌داند و از طرف دیگر مجازات جایگزین را پیش‌بینی می‌کند.^{۲۲}

عنایت به اظهارات دادستان دیوان در خصوص وضعیت کلمبیا حاکی از مداخله دادستان دیوان در شکل «تکمیلی مثبت»^{۲۳} است. این اصطلاح به تلاش‌های دیوان برای ارتقای ظرفیت‌سازی و سازگاری داخلی اشاره دارد. این موضوع توسط مورنو اکامپو، دادستان وقت دیوان بین‌المللی کیفری، مورد تصدیق قرار گرفته است که استراتژی او در کلمبیا، تحریک نهادهای داخلی برای عمل مطابق با هنجارهای بین‌المللی از جمله از طریق تعقیب مجرمان جنگی است.^{۲۴}

لذا همان‌طور که مشاهده می‌شود دیوان در رویه قضایی خود همواره یک رویکرد صرفاً قضایی را حفظ نکرده است و با توجه به هر وضعیت و پرونده‌ای، رویکرد خاصی را برگزیده است که شامل توجه به صلح برای کاهش دخالت دیوان نیز می‌شود. در نمونه‌ای دیگر می‌توان وضعیت اوگاندا را ذکر کرد. به‌طور کلی، دیوان در وضعیت اوگاندا با وجود صدور حکم جلب علیه پنج تن از فرماندهان رهبران ارتش مقاومت خداوند (لرا)^{۲۵}، رویکردی منعطف را برگزید^{۲۶} که به جنبه‌های سیاسی و منافع صلح نیز توجه داشته است و همزمان پاسخگویی متهمان و منافع قربانیان در خصوص برقراری صلح را به جلو پیش برد. صدور این حکم جلب باعث شده بود که افراد و گروه‌هایی این اقدام را مانعی در مقابل موفقیت روند مذاکرات صلح بدانند. آنها معتقد بودند که صدور حکم بازداشت، نه تنها خشونت‌ها را کاهش نداده است بلکه باعث حمله شورشیان به سازمان‌های غیردولتی و افراد غربی شده است. این افراد بر این عقیده‌اند که این امر مانع از مصالحه در مورد بسته‌های صلح توسط افرادی می‌شود که کنترل نیروهای

21. Payam Akhavan, "Are international criminal tribunals disincentive to peace?: reconciling judicial romanticism with political realism", *Human Rights Quarterly*, 31 (3) (2009), 261.

22. Rene Uruena, "Prosecutorial politics: the ICC's influence in colombian peace processes 2003-2017", *Cambridge University Press*, 111(1) (2017), 121.

23. positive complementarity

24. Uruena, op.cit., 121.

25. the Lord's Resistance Army (LRA)

26. ICC, Prosecutor v. Kony, "Decision on the Admissibility of the Case Under Article 19(1) of the Statute", (Case No. ICC-02/04-01/05-377, 11 Mar 2009), https://www.icc-cpi.int/CourtRecords/CR2009_01678.PDF

نظامی را در دست دارند.^{۲۷}

وضعیت اوگاندا نمونه‌ای از فعالیت فعال اما غیر درگیر دیوان بین‌المللی کیفری می‌باشد که به عنوان اهرم فشاری جهت وادار کردن فرماندهان شبه‌نظامیان برای مذاکرات صلح، مورد استفاده قرار گرفته است. این موضوع حتی سبب تأثیر بر همسایگان اوگاندا برای ممانعت از حمایت از این گروه‌های شبه‌نظامی شده است. بدین ترتیب دیوان می‌تواند با حمایت از مذاکرات صلح، زمینه برقراری صلح و حتی خلع سلاح این گروه‌ها را پیگیری نماید تا در فرصتی مناسب، اگر نهادهای قضایی اوگاندا قادر به رسیدگی جنایات ارتكابی نباشند یا تمایل به رسیدگی جنایات ارتكابی نداشته باشند، بر اساس اصل تکمیلی، اقدام به رسیدگی به وضعیت اوگاندا نماید.

البته باید توجه داشت که دادستان دیوان همواره سعی داشته است که بحث صلح را خارج از وظایف و اختیارات دیوان معرفی کند. دادستان دیوان بین‌المللی کیفری در خصوص بحث منافع عدالت و منافع صلح اعلام کرد که «دیوان بین‌المللی کیفری نهادی قضایی و مستقل است که نمی‌تواند وارد حوزه منافع صلح شود که در حوزه اختیارات دیگر نهادها مانند شورای امنیت سازمان ملل است». دادستان دیوان همچنین در موارد متعددی بر عدم تأثیر سیاست بر کار دادستان تأکید و عنوان کرده بود که وظیفه دادستان اجرای قانون بدون تأثیر از ملاحظات سیاسی است و همچنین تصریح کرد که بازیگران سیاسی باید خود را با قانون هماهنگ سازند.^{۲۸} این سخنان دادستان نه به دلیل تمایل دفتر دادستانی دیوان در جدا کردن صلح از عدالت، بلکه به دلیل جدا کردن نهاد قضایی از سیاست است. بدین منظور دادستان دیوان و برخی سازمان‌های حقوق بشری مانند دیدبان حقوق بشر و سازمان عفو بین‌الملل به ماده ۱۶ اساسنامه رم اشاره می‌کنند که بر اساس آن این اختیار به شورای امنیت سازمان ملل، به‌عنوان نهادی سیاسی، اعطا شده است تا بر اساس قطعنامه فصل هفت، برای مدت ۱۲ ماه تحقیق یا تعقیب را به تعویق اندازد و این تعلیق بر اساس همان شرایط، قابل تمدید می‌باشد.^{۲۹}

در عمل نیز شورای امنیت از ماده ۱۶ برای تعلیق رسیدگی توسط دیوان استفاده کرده است. در سال

۲۷. هییت الله نژندی منش و محمدرضا ضیائی بیگلدرلی، «نقش دادگاه‌های بین‌المللی کیفری در حفظ و استقرار صلح و

امنیت بین‌المللی»، فقه و مبانی حقوق اسلامی ۶ (۲۰)، (۱۳۸۹)، ۱۰۸.

28. mark Kersten, "justice in conflict: the ICC IN Libya and Northern Uganda", A thesis submitted to the Department of International Relations of the London School of Economics for the degree of Doctor of Philosophy, London 2014), 52.

29. "Amnesty International", Open Letter to the Chief Prosecutor of the International Criminal Court: Comments on the concept of the interests of justice, 16 June 2005: 8-9. <https://www.amnesty.org/en/documents/ior40/023/2005/en/>

۲۰۰۲ این شورا پس از تهدید ایالات متحده آمریکا به وتوی عملیات آینده حفظ صلح سازمان ملل و قطع ۲۵ درصد از بودجه عملیات حفظ صلح سازمان ملل، با تصویب قطعنامه ۱۴۲۲ از دیوان خواست تا بازجویی و تعقیب نیروهای حافظ صلح دارای تابعیت دولت‌های غیر طرف اساسنامه دیوان بین‌المللی کیفری را معلق سازد.^{۳۰} این قطعنامه را در حقیقت باید در امکان به خطر افتادن حفظ صلح و امنیت بین‌المللی در نبود نیروهای حافظ صلح سازمان ملل جست‌وجو کرد. شورای امنیت در بندهای ۶ و ۷ مقدمه قطعنامه ۱۴۲۲، هدف از عملیات حفظ صلح را استقرار و بازگرداندن صلح و امنیت بین‌المللی تلقی کرده است و تسهیل همکاری دولت‌ها در دادن نیروهای حافظ صلح از ضروریات حفظ صلح و امنیت بین‌المللی می‌باشد و لذا اگر منازعه‌ای پیش آید و ایالات متحده آمریکا از دادن نیروهای نظامی خودداری کند، سازمان ملل با ناتوانی روبه‌رو خواهد شد که نتیجه آن تهدید علیه صلح می‌باشد.

۳- صلح و عدالت در وضعیت افغانستان

دادستان دیوان در سال ۲۰۱۷ از شعبه سوم مقدماتی درخواست آغاز تحقیقات در خصوص جنایات جنگی و جنایات علیه بشریت ارتكابی توسط نیروهای مسلح دولتی افغانستان، اعضای طالبان و گروه‌های مسلح وابسته به آن و اعضای نیروهای مسلح ایالات متحده و سازمان سی‌ای از ۱ می ۲۰۰۳ در سرزمین افغانستان و جنایات مربوطه که از ۱ ژوئیه ۲۰۰۲ در کشورهای طرف اساسنامه ارتکاب یافته است را نمود.^{۳۱} البته دادستان پس از روی کار آمدن طالبان در پایان آگوست سال ۲۰۲۱ بیان نمود که قصد دارد بر جنایات ارتكابی توسط طالبان و داعش شاخه خراسان متمرکز شود و دیگر جنبه‌های این تحقیقات را در اولویت قرار ندهد.^{۳۲} بدین ترتیب این رویکرد دادستان نشان از آن دارد که فشارهای دولت ایالات متحده آمریکا مبنی بر عدم ورود دیوان در تحقیق جنایات ارتكابی توسط نیروهای مسلح آمریکایی و سازمان سی‌ای^{۳۳} جواب داده است و دیگر نیروهای آمریکایی و حتی نیروهای مسلح دولت سابق افغانستان از تحقیق و تعقیب در آینده رها شده‌اند. پس از درخواست دفتر دادستانی در سال ۲۰۱۷، ایالات متحده آمریکا تحقیقات دیوان در رابطه با کارکنان کشورش را غیرموجه و غیرقابل

30. Security Council, "Resolution, 1422(2002)", (UN. Doc. S/Res/1422(2002)), 12 July 2002.

31. ICC, Pre-Trial Chamber III, "Public redacted version of "Request for authorisation of an investigation pursuant to article 15"" (ICC-02/17-7-Red: 20 Nov 2017), Para. 37.

32. ICC, Statement of the Prosecutor of the International Criminal Court, "Karim A. A. Khan QC, following the application for an expedited order under article 18(2) seeking authorisation to resume investigations in the Situation in Afghanistan", 27 Sep 2021.

33. CIA

توجیه دانست و حتی وزیر خارجه ایالات متحده، مایک پمپئو^{۳۴}، دیوان را نهادی سیاسی دانست که به شکل حقوقی ظاهر شده است و در ادامه خبر از لغو ویزا و تحریم قضات دیوان بین‌المللی کیفری داد.^{۳۵} این نوع نگاه دولتمردان ایالات متحده آمریکا به دیوان از گذشته وجود داشته است و حتی زمانی که روابط دیوان در زمان ریاست جمهوری باراک اوباما^{۳۶} بهبود یافته بود، دولت ایالات متحده مخالفت خود را با صلاحیت بالقوه دیوان بر اتباع ایالات متحده اعلام کرده بود.^{۳۷} آمریکایی‌ها همواره تلاش کرده‌اند تا از اعمال صلاحیت دیوان بر شهروندان خود خودداری نمایند و این موضوع را تهدیدی علیه حاکمیت ایالات متحده و منافع ملی آن تلقی کرده‌اند. در سال ۲۰۱۷ نیز جان بولتن^{۳۸} مشاور امنیت ملی وقت ایالات متحده، دیوان را نامشروع خواند و حتی تهدید به فنا و نابودی کشاندن دیوان نمود.^{۳۹}

پس از ترک افغانستان توسط نیروهای ناتو، فروپاشی نظام حاکم بر آن کشور و روی کار آمدن گروه طالبان به عنوان دولت مرکزی، وضعیت در این کشور دچار تغییرات بنیادین گردید. به گونه‌ای که بسیاری از فرماندهان ارشد نظامی نیروهای مسلح افغانستان از آن خارج شدند و بسیاری نیز از کار برکنار شدند و بدین ترتیب نیروی مسلح دولتی دیگر شکل سابق را ندارد. از طرف دیگر نیروهای طالبان که متهم به ارتکاب جنایات بزرگ تحت صلاحیت دیوان می‌باشند، به صدر حاکمیت افغانستان بازگشته و مدیریت نیروهای نظامی و برقراری امنیت در آن را بر عهده گرفته‌اند.

این گروه به گفته دادستان دیوان در همه ۳۴ ولایت افغانستان مرتکب جنایاتی همچون قتل، حمله به مدارس و دفاتر غیرنظامی، شکنجه، زندانی کردن و سایر محرومیت‌های شدید، اذیت و تعقیب علیه گروه‌ها یا جمعیت قابل شناسایی بر مبنای دلایل سیاسی یا جنسیتی، هدایت عامدانه حملات علیه افراد و اماکن غیرنظامی، تجاوز جنسی و سایر آشکال خشونت‌های جنسی شده است که تأثیر بسیار گسترده و شدیدی را بر زنان و دختران این سرزمین همچون محرومیت از تحصیل به دلیل حمله به مکان‌های تحصیلی، عواقب اجتماعی و اقتصادی طولانی‌مدت به دلیل از دست دادن همسرانشان داشته است.^{۴۰}

34. Mike Pompeo

35. Thomas Keeffe, "Trump Administration v. ICC", *Research gate*, 2020:1, accessed Feb 13, 2022, doi: 10.13140/RG.2.2.12904.01289/1.

36. Barack Obama

37. Comier Monique, "Can the ICC exercise jurisdiction over US nationals for crimes committed in the Afghanistan Situation?", *Journal of International Criminal Justice*, 16(5), (2018), 1046.

38. John Bolton

۳۹. صادق سلیمی، «مفهوم و مرجع احراز «منافع عدالت» در دیوان بین‌المللی کیفری در پرتو وضعیت افغانستان»، پژوهشنامه حقوق کیفری ۱۲(۱) (۱۴۰۰)، ۷۹.

40. ICC, Pre-Trial Chamber III, "Public redacted version of "Request for authorisation of an investigation

با این سابقه از جنایات، این گروه اکنون در صدر تمام نهادهای حاکمیتی افغانستان قرار دارند و توانایی بسیار بالاتری در ارتکاب مجدد جنایات شرح داده شده را دارند. حال اگر مقامات ارشد این گروه، خود را در معرض حکم جلب دیوان ببینند، ممکن است با ایجاد موانعی در مسیر صلح و امنیت جانی و مالی شهروندان افغان، موجبات درد و رنج بزه‌دیدگان و شهروندان افغان را ایجاد نمایند. این نوع برخورد و اجتناب از امضای توافق‌نامه صلح را می‌توان در وضعیت اوگاندا مشاهده کرد. پس از صدور حکم جلب علیه پنج تن از فرماندهان لرا، سخنگوی تیم مذاکره‌کننده این گروه، با صراحت تصدیق کرد که «آنها نباید انتظار داشته باشند که ما توافق‌نامه را امضا کنیم و بعداً رهبران خود را در قفس لاهه ببینیم ... رهبران ما احمق نیستند. ما تضمین می‌خواهیم که هیچ‌کس نمی‌خواهد بلافاصله پس از امضای توافق‌نامه، زمانی که آنها دیگر کار نظامی نمی‌کنند، به آنان یورش ببرد.»^{۴۱}

در سودان نیز عکس‌العمل دولت مرکزی در مقابل صدور حکم جلب دادستان، شدید بود. روز بعد از صدور حکم توسط شعبه مقدماتی، عمر البشیر در اقدامی انتقام‌جویانه، اقدام به اخراج گروه‌های کلیدی کمک در دارفور کرد. این گروه‌ها عبارت بودند از آکسفام، گروه نجات کودکان، کمیته بین‌المللی نجات و پزشکان بدون مرز.^{۴۲} این گروه‌ها در حقیقت در جهت سلامت و امنیت غذایی و بهداشتی پناهجویان در اردوگاه‌های پناهندگان فعالیت می‌کردند که این اخراج می‌توانست سلامت پناهجویان را با خطر جدی‌تری روبه‌رو سازد. از زمان مداخله دیوان بین‌المللی کیفری در خصوص وضعیت سودان، از یک طرف مذاکرات صلح بین طرفین متوقف شد و از طرف دیگر، خشونت‌ها در سودان افزایش یافت؛ به گونه‌ای که علاوه بر شهروندان سودان، نیروهای حافظ صلح سازمان ملل و اتحادیه آفریقا^{۴۳} نیز مورد حمله قرار گرفتند و منجر به کشته شدن هفت نیروی حافظ صلح سازمان ملل و زخمی شدن تعدادی دیگر از این نیروها گردید. همچنین بنا به گزارش‌های نیروهای حافظ صلح سازمان ملل و اتحادیه آفریقا، ۷۵ درصد از کمک‌های بشردوستانه که توسط برخی از سازمان‌ها به مردم دارفور داده می‌شد، توسط دولت سودان قطع گردید.^{۴۴}

pursuant to article 15” (ICC-02/17-7-Red: 20 Nov 2017), Para. 340-343.

41. Michael N, A Kourabas, “Vienna Convention Interpretation of the ‘Interests of Justice’ Provision of the Rome Statute, the Legality of Domestic Amnesty Agreements, & the Situation in Northern Uganda: A ‘Great Qualitative Step Forward’, or a Normative Retreat?,” *U.C. Davis Journal of International Law & Policy*, 14 (59)(2007), 62.
42. errol P Mendes, *Peace and justice at the international criminal court, A Court of Last Resort*, 2nd edition, (Massachusetts: Edward Elgar Pub, 2010), 83.
43. United Nations - African Union Hybrid Operation in Darfur (UNAMID)
44. Rashid, op.cit., 281.

بدین جهت بیراه نیست که تصور نماییم صدور حکم جلب علیه مقامات ارشد طالبان، عکس‌العملی شدید را به همراه داشته باشد و با مانع‌تراشی در مسیر سازمان‌های حقوق بشری و اخراج این نهادها از افغانستان، امنیت بهداشتی و غذایی افغان‌ها را به خطر اندازد؛ اما آیا باید به طور کل رسیدگی توسط دیوان را به بهانه صلح و امنیت شهروندان تعطیل کرد؟ در واقع چالشی که برای دیوان در اینجا به وجود می‌آید، موضوع عدالت یا صلح است. به گونه‌ای که اگر دیوان، به بهانه صلح، عدالت کیفری مدنظر خود را متوقف سازد، متهم به سیاسی‌کاری خواهد گردید و اگر بر عدالت کیفری صرف، اصرار ورزد، متهم به آسیب رساندن به فرایند صلح و در نتیجه ازدیاد درد و رنج بزه‌دیده‌ها خواهد شد. اصرار شدید بر پیگرد کیفری، ممکن است یک درگیری خشونت‌آمیز را طولانی کند و باعث درد و رنج بیشتر غیرنظامیان گردد؛ از طرف دیگر، در مواردی با اعطای عفو یا عدالت جایگزین به جای اصرار شدید بر عدالت کیفری، می‌تواند از درد و رنج شهروندان کاسته و روند صلح را تسهیل کند. لذا نیاز فزاینده به صلح، ممکن است دیوان را مجبور به اتخاذ رویکردی منعطف کند که فقط حقوقی صرف نیست بلکه رگه‌هایی از رویکرد سیاسی را نیز دارد.

البته ضروری است که بین دو مرحله تحقیقات و تعقیب تمایز قائل شد. دیوان ضروری است که در مرحله تحقیقات با نگاه مضیق‌تری عمل نماید و تنها در صورتی که منافع بزه‌دیده‌ها به طور مستقیم به دلیل تحقیقات دیوان به خطر بیفتند، اقدام به توقف تحقیقات نماید اما در مرحله تعقیب ضروری است که به عوامل مختلفی از جمله منافع صلح توجه ویژه داشته باشد. بدین ترتیب در صورتی که مذاکرات صلح شکل صوری نداشته باشد و طرفین درگیری از آن به عنوان وقت‌کشی و ادامه خشونت‌ها استفاده نکرده باشند، می‌توان تعقیب متهمان اصلی را متوقف ساخت و در فرصتی مناسب که دیگر آن افراد دارای قدرت کافی نباشند، نسبت به تعقیب آنها اقدام نماید.

وضعیت افغانستان هنوز در مرحله تحقیقات قرار دارد و متهمانی نیز مشخص نشده‌اند؛ لذا می‌توان جهت تکمیل تحقیقات اقدام نمود. هرچند به نظر می‌رسد که همکاری دولتمردان جدید افغانستان با دیوان بسیار ضعیف است. این دیدگاه را به نوعی در کلام دادستان دیوان نیز می‌توان درک کرد که بیان نمودند با تحولات اخیر در افغانستان و تغییر مقامات ملی، در حال حاضر امیدی به دادرسی مناسب و مؤثر مطابق با اساسنامه دیوان در افغانستان وجود ندارد و من همچنان مشتاقم تا با مقامات داخلی افغانستان مطابق شرایط اصل تکمیلی بودن رسیدگی، تعامل سازنده داشته باشم.^{۴۵}

45. ICC, Statement of the Prosecutor of the International Criminal Court, "Karim A. A. Khan QC, following the application for an expedited order under article 18(2) seeking authorisation to resume

تکمیل تحقیقات به تنهایی می‌تواند قسمتی از حقیقت را روشن نماید و حق بر دانستن حقیقت را برای مردم افغانستان فراهم نماید. این حق در متن مناقشه یوگوسلاوی سابق نیز توسط شورای اروپا به رسمیت شناخته شده بود. شورای اروپا بیان کرد که وظیفه حفظ حافظه تاریخی، دولت‌ها را ملزم می‌دارد که آرشیوها و سایر منابع اطلاعاتی در مورد نقض‌های حقوق بشر و حقوق بشردوستانه را حفظ و آگاهی در مورد چنین نقض‌هایی را تسهیل و بدین ترتیب از حافظه جمعی در برابر استدلال‌های نفی‌گرایانه حفاظت کنند.^{۴۶}

این حق در روبه قضایی دادگاه بین‌آمریکایی نیز به رسمیت شناخته شده است. در قضیه باماکا علیه گواتمالا در سال ۲۰۰۰، دادگاه بیان نمود که اقدامات دولت گواتمالا مانع از آن شده است که بستگان قربانیان از حقیقت در مورد سرنوشت قربانیان مطلع شوند.^{۴۷}

بدین ترتیب همان‌طور که از روبه دو نهاد سیاسی و قضایی مذکور مشخص است، حق بر دانستن حقیقت، حقی است که جامعه، بزه‌دیدگان و خانواده‌های آنها بر عهده دارند و این حقیقت در مواردی می‌تواند با تکمیل تحقیقات توسط دادگاه یا کمیته حقیقت‌یاب به دست آید. این امر در وضعیت افغانستان می‌تواند توسط تحقیقات دیوان بین‌المللی کیفری فراهم گردد و به گونه‌ای موجبات التیام بزه‌دیدگان و بازماندگان را از طریق افشای حقیقت فراهم نماید. حتی این تحقیقات می‌تواند دولت مرکزی افغانستان را تحت فشار قرار دهد تا حداقل با اولویت‌بندی جرایم، نسبت به تعقیب متهمان اقدام نماید. این رویکرد اولویت‌بندی را می‌توان در وضعیت کلمبیا نیز مشاهده کرد.

کنگره کلمبیا در سال ۲۰۱۲، طرح ابتکاری با عنوان «چهارچوب حقوقی صلح»^{۴۸} را به تصویب رسانید که صلح با فارق^{۴۹} را نیازمند عفو کامل برای جنایات جنگی و جنایات علیه بشریت می‌دانست. این طرح به دادستان کل کلمبیا اجازه می‌داد که بر روی مرتکبان اصلی تمرکز نماید و برای سایر افراد، صدور حکم به تعویق می‌افتاد یا عدم تعقیب ارائه می‌گردید.^{۵۰} دادستان دیوان در ابتدا با سیاست اولویت‌بندی جرایم مخالف نمود و در نامه‌ای به دادگاه قانون اساسی کلمبیا تأکید کرد که اولویت‌بندی موارد، اقداماتی

investigations in the Situation in Afghanistan”, 27 Sep 2021.

46. Natasha Stamenkovikj, *The truth in times of transitional justice: The council of Europe and the former Yugoslavia*, (Tilburg: Tilburg University, 2019), 234.

47. Eduardo Ferrer Mac-Gregó, “The right to the truth as an autonomous right under the Inter-American human rights system”, *Mexican Law Review*, 9 (1) (2016), 126.

48. Legal Framework for Peace-LFP

49. Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia

50. Isabella Bueno and Andrea Diaz Rozas, “Which Approach to Justice in Colombia under the Era of the ICC”, *International Criminal Law Review*, 13 (1) (2013), 223.

با هدف محافظت از افراد در برابر مسؤلیت کیفری برای جرایم بزرگ بین‌المللی است. حتی اگر آنها مرتکبان سطح پایین باشند؛^{۵۱} اما پیرو آن معاون دادستانی دیوان بین‌المللی کیفری در طی سخنرانی خود، موضع دادستان دیوان بین‌المللی کیفری را اصلاح و اعلام کرد که تمرکز دیوان بر روی کسانی است که بیشترین مسؤلیت جنایات جدی را دارند و لذا بدین صورت، دامنه بررسی‌های دادستان دیوان را محدود کرد.^{۵۲} در واقع این رویکرد منعطف، نشانه‌ای از توجه دفتر دادستانی به موضوع «منافع صلح» است که در گذشته آن را خارج از اختیارات دادستان دیوان، دانسته بود و همچنین، برخلاف رویکردی است که دادستان دیوان در نامه سال ۲۰۱۳ خود به دادگاه قانون اساسی کلمبیا مبنی بر مخالفت با اولویت‌بندی، اتخاذ کرده بود. این رویکرد منعطف دفتر دادستانی این امکان را فراهم کرد که در ۲۴ اوت ۲۰۱۶، توافق‌نامه صلحی، برای پایان دادن به جنگ داخلی طولانی مدت و ایجاد صلح پایدار، بین فارک و دولت کلمبیا منعقد شود.^{۵۳}

در این مواقع مباحثی همچون هدف از مجازات، استفاده از مجازات جایگزین، عدالت ترمیمی، منافع عدالت و ... پیش می‌آید. مجازات مجرم بر دو پایه اساسی، یعنی مقصر بودن مجرم و مجازات مجرم استوار است. حال اگر بتوان از روش‌هایی مانند کمیسیون حقیقت‌یاب، یا اجرای تحقیق توسط دادستان دیوان بین‌المللی کیفری ماهیت جرم و مجرم را افشا کرد، پایه اول از مجازات، محقق می‌گردد؛ اما در خصوص مجازات مجرم صرفاً از طریق مجازات حبس، باید تأمل بیشتری داشت. در نظریه جزادهی، مجازات به دلیل مستحق بودن مجرم به دلیل ارتکاب جرم، انجام می‌گیرد و لذا مجرمیت شخص فارغ از اثر بازدارندگی مجازات، عامل تعیین‌کننده در میزان مجازات است.^{۵۴} این مجازات‌ها، مسؤلیت پاسخ اخلاقی است که جامعه بر عهده دارد تا بدین ترتیب از درد و رنج بزه‌دیده‌ها کاسته شود و تشفی خاطر برای آنان گردد.

حال اگر بر کارایی بازدارندگی مجازات عنایت داشته باشیم، اجرای عدالت از طریق جزادهی صرف،

51. Letter from Fatou Bensouda to Jorge Iva'n Palacio (2013), "DOCUMENTO Fiscalía CPI sobre cero cárcel por crímenes de su competencia", (ICC- OTP, 26 July 2013). <http://www.ips.org/blog/cvieira/documento-fiscalia-cpi-sobre-cero-carcel-por-crimenes-de-su-competencia/>

52. Nelson Camilo Sanchez Leon, "Could the Colombian Peace Accord Trigger an ICC Investigation on Colombia?", *Cambridge University Press*, 110 (2016), 175.

53. Marina Aksenova, "the ICC involvement in Colombia: walking the fine line between peace and justice", *Quality Control in Preliminary Examination*, 1 (32) (2013), 261.

۵۴. فاطمه السادات قریشی، «جلوه‌های عدالت ترمیمی در دادگاه‌های کیفری بین‌المللی یوگوسلاوی، رواندا و دیوان بین‌المللی کیفری»، (رساله دکتری، تهران: دانشگاه پیام نور مرکز تهران، ۱۳۹۵)، ۱۵.

کم‌رنگ‌تر می‌شود. «منطق بازدارندگی به طور عمده از یک استدلال جامع‌تر به نفع اجرای عدالت در رابطه با مرتکبان جرایم بین‌المللی و در مخالفت با بی‌کیفرمانی نشأت می‌گیرد. این منطق فرض می‌نماید که محاکم بین‌المللی کیفری با مجازات مجرمان بین‌المللی نه‌تنها انتقام بزه‌دیده‌ها را می‌گیرد، بلکه تحقق عدالت می‌تواند مانع از ارتکاب جرایم بیشتر شود.»^{۵۵} اینکه مجازات مجرم تا چه اندازه اثر بازدارندگی داشته باشد، باید در هر وضعیت خاص، مورد توجه قرار گیرد.

از جمله نمونه‌های بازدارندگی قبل از تشدید خشونت‌ها را که تنها با طرح موضوع مداخله دیوان بین‌المللی کیفری صورت گرفت را می‌توان در ساحل عاج مشاهده کرد. در جنگ داخلی ساحل عاج، تحریکات و پویایی که قبل از مخاصمه ایجاد شده بود، تأثیر بسزایی در پیشگیری بازی داشت. پس از درگذشت و پایان حکومت رئیس‌جمهور فلیکس هوفویت-بوگنی^{۵۶} در سال ۱۹۹۳ که هم‌زمان با یک وضعیت اقتصادی نامناسب، به طور فزاینده‌ای ناامن شده بود، مدعیان جانشینی با توجه به ریشه‌های قومی و منطقه‌ای خود، حمایت‌هایی را به نفع خود جمع کرده بودند. بدین ترتیب طبق یک قانون جدید نیز تنها افرادی می‌توانستند نامزد ریاست جمهوری شوند که از پدر و مادری متولد ساحل عاج، متولد شده باشند. بدین ترتیب مهاجران که اکثراً در شمال کشور بودند از امکان نامزدی حذف شدند. انتخابات بدون حضور نماینده شمالی‌ها با پیروزی لورنت گباگو^{۵۷} در سال ۲۰۰۰ به پایان رسید و سبب اعتراضات بسیاری در کشور گردید. این موضوع موجب ایجاد تنش‌ها و خشونت‌های مسلحانه قومی علیه شمالی‌ها شد.^{۵۸}

با توجه به اینکه اکثر مردم در ساحل عاج اخبار و منابع اطلاعاتی خود را از رادیو کسب می‌کردند، پخش سخنان تنفرانگیز از رادیو تحت حمایت دولت منجر به افزایش تنش‌ها شده بود. این نقش رادیو تا حدود زیادی مشابه نفرت‌پراکنی توسط رادیوها در رواندا بود که نزدیک به یک میلیون توتسی در این کشور کشته شدند. در ساحل عاج نیز رادیوها با حمایت دولت اقدام به تنفرپراکنی بین مردم نموده بودند. در این راستا شورای امنیت در سال ۲۰۰۴ اقدام به صدور قطعنامه ۱۵۷۲ کرد و از دولت این کشور

۵۵. همان، ۱۷.

56. Félix Houphouët-Boigny

57. Laurent Gbagbo

58. Human Rights watch (HRW) (2001), "The new racism", *The Political Manipulation of Ethnicity in Côte d'Ivoire*, 13 (6A), 2001. <https://www.hrw.org/report/2001/08/28/new-racism/political-manipulation-ethnicity-cote-divoire>

خواست تا نفرت‌پراکنی و تحریک به خشونت توسط رادیو و تلویزیون را متوقف سازد.^{۵۹} هم‌زمان نیز مشاور ویژه سازمان ملل در جلوگیری از نسل‌زدایی^{۶۰} در طی بیانیه‌ای از دولت ساحل عاج خواست تا به مصونیت از مجازات پایان دهد و از ابراز نفرت نژادی یا مذهبی به ویژه با هدف ایجاد خشونت جلوگیری کند، در غیر این صورت این اعمال می‌تواند تحت پیگرد بین‌المللی به ویژه توسط دیوان بین‌المللی کیفری قرار گیرد.^{۶۱} این تهدید به احتمال رسیدگی توسط دیوان بین‌المللی کیفری باعث تغییر وضعیت در ساحل عاج گردید. حسب هزینه - فایده توسط دولت‌مردان ساحل عاج باعث شد تا پخش برنامه‌های نفرت‌پراکن پس از اعلامیه مشاور سازمان ملل در جلوگیری از نسل‌زدایی متوقف شود. اگرچه هیچ حکم بازداشتی توسط دیوان صادر نشد اما چشم‌انداز پاسخگویی در برابر دیوان توانست به‌عنوان ابزاری برای ایجاد صلح عمل نماید.^{۶۲}

اگرچه وظیفه اصلی دیوان بین‌المللی کیفری تعیین مرتکب و مجازات متناسب از طریق یک دادرسی عادلانه است اما دیوان با توجه به اینکه در چهارچوب نظام ملل متحد و هم‌راستا با اصول و اهداف منشور ملل متحد تشکیل گردید، اهداف بازدارندگی و تلاش برای تحقق صلح و عدالت بین‌المللی را نیز بر عهده دارد؛ اما اولویت‌بندی بین این اهداف دیوان مشخص نیست؛ به‌خصوص اگر بین صلح و عدالت تعارض برقرار و اعمال مجازات کیفری صرف، باعث تشدید این تعارض گردد. بدین معنی که طرفین درگیر در صورتی راضی به صلح و کنار گذاشتن اسلحه می‌شوند که تحت تعقیب کیفری قرار نگیرند.

در این صورت ضروری است که منافع بزه‌دیده‌ها، جامعه و جایگاه مجرم را در اتخاذ تصمیم مبنی بر تحقیق یا تعقیب و نوع اعمال مجازات مدنظر قرار داد. برای نمونه در جرایم بین‌المللی تحت صلاحیت دیوان بین‌المللی کیفری، اکثراً دولت‌ها یا گروه‌های شبه‌نظامی عامل ارتکاب جرایم هستند و نظام عدالت کیفری نمی‌تواند صلح و منافع بزه‌دیده‌ها را برآورده سازد. لذا در برخی موارد استفاده از مجازاتی که دارای اثر بازدارندگی است، می‌تواند پایه دوم مجازات مجرم و اهداف دیوان را محقق سازد. مجازاتی همچون افشای اسامی مرتکبان توسط کمیسیون حقیقت‌یاب یا توسط دادستان دیوان می‌تواند در بازدارندگی از وقوع جرایم در آینده و یا جلوگیری از تشدید خشونت‌های جاری و تأمین منافع بزه‌دیده‌ها تا حدودی مؤثر

59. Security Council, "Resolution 1572 (2004)", (UN. Doc. S/RES/1572(2004)), 15 Nov 2004, para. 6.

60. The UN Special Advisor on the Prevention of Genocide

61. Juan E. Méndez, "Special UN adviser on genocide warns of ethnic hate messages in Côte d'Ivoire"(Statement by the Special Adviser on the Prevention of Genocide, United Nations, 15 Nov 2004). <https://news.un.org/en/story/2004/11/120892-special-un-adviser-genocide-warns-ethnic-hate-messages-cote-divoire>

62. Akhavan, op.cit.; 641.

باشد. این موضوع می‌تواند پیام‌هایی را برای مخاطبانی که باعث بروز جنایات بزرگ بین‌المللی می‌شوند، ارسال کند که ارتکاب این جرایم، بدون افشای مسؤولیت آنها در مرحله اول و مجازات‌های دیگر بعدی نخواهد ماند. این موضوع به‌خصوص در مواقعی که متهمان جنایات تحت صلاحیت دیوان همچنان در قدرت باشند و امکان تکرار و تشدید جنایات و افزودن بر درد و رنج بزه‌ده‌ها را دارند، بیشتر مورد توجه قرار می‌گیرد.

نتیجه‌گیری

«منافع عدالت» اصطلاحی است که در ماده ۵۳ اساسنامه رم به آن اشاره شده است و بر اساس آن به دیوان اجازه داده است تا تحقیق یا تعقیب را متوقف سازد. این ماده مواردی همچون اهمیت جرم ارتكابی، منافع بزه‌دهیده‌ها، سن و ناتوانی متهمان و نقش آنها در ارتکاب جرم ادعایی را به عنوان نمونه‌هایی که می‌توانند در حوزه منافع عدالت قرار گیرند، ذکر کرده است و با واژه‌پردازی خاصی اجازه داده است تا با توجه به شرایط هر وضعیت و پرونده‌ای، عوامل دیگری را هم در حوزه منافع عدالت وارد نمود.

یکی از مواردی که برخی از اندیشمندان حوزه حقوق بین‌الملل کیفری با تفسیری موسع آن را در حوزه منافع عدالت قرار می‌دهند، بحث منافع صلح است که با منافع بزه‌دهیده‌ها و جایگاه عاملان ارتکاب جنایات جدی در ارتباط است. بدین معنی که اگر متهمان همچنان در جایگاهی باشند که امکان تشدید خشونت‌ها و به خطر انداختن منافع بزه‌دهیده‌ها و شهروندان جامعه را داشته باشند، اصرار دیوان بین‌المللی کیفری بر رویکرد صرفاً قضایی و پافشاری بر تعقیب آن متهمان می‌تواند صلح و امنیت در آن جامعه را به خطر اندازد. لذا ضروری است تا دیوان در صدور حکم جلب علیه برخی متهمان با احتیاط اقدام نماید و منافع صلح را نیز مدنظر قرار دهد؛ همان‌گونه که دادستان دادگاه یوگوسلاوی در آستانه صلح دیتون از صدور حکم جلب علیه میلوسویچ خودداری نمود اما در فرصتی دیگر که وی قدرت تشدید خشونت‌ها را نداشت، اقدام به صدور حکم جلب علیه او کرد.

پس از خروج نیروهای ناتو از افغانستان و سقوط دولت مرکزی در آن کشور و بر تخت نشستن گروه طالبان به عنوان دولتی مرکزی، این پرسش مطرح می‌شود که آیا به دلیل برقراری صلح باید رسیدگی توسط دیوان به‌طور کامل متوقف شود؟

در پاسخ به این سؤال باید گفت که ضروری است بین دو مرحله تحقیقات و تعقیب تفاوت قائل شد و در مرحله تحقیقات با رویکردی مضیق منافع عدالت را تفسیر کرد و جز در مواردی که خطری

حتمی در اثر تحقیقات، شهروندان و بزه‌دیدگان را تهدید می‌کند، می‌توان آن را متوقف کرد. وضعیت رسیدگی دیوان درباره وضعیت افغانستان در مرحله تحقیقات می‌باشد و می‌تواند با عنایت به مواد ۶۸ و ۴۳ اساسنامه رم از همه امکانات برای حفاظت از بزه‌دیدها و شهود اقدام نموده و در جهت تکمیل تحقیقات گام بردارد. بدین صورت از یک طرف با روشن کردن بخشی از حقیقت، موجبات التیام نسبی درد و رنج بزه‌دیدگان و بستگان آنها را فراهم می‌آورد و از طرف دیگر با فشار به دولت طالبان، حداقل از طریق اولویت‌بندی جرایم، آنها را به مسؤولیت‌پذیری در تعقیب متهمان وادار می‌کند. تکمیل تحقیقات بدون صدور حکم جلب یا بدون صدور حکم جلب علیه مقامات اصلی طالبان، می‌تواند به عنوان ابزاری برای فشار به دولت طالبان نیز استفاده گردد تا فرایند صلح و امنیت پایدار را در افغانستان دنبال و در نظام قضایی داخلی ترتیب مجازات متهمان را فراهم نماید.

فهرست منابع

الف) منابع فارسی
مقاله

- سلیمی، صادق، «مفهوم و مرجع احراز «منافع عدالت» در دیوان بین‌المللی کیفری در پرتو وضعیت افغانستان»، پژوهشنامه حقوق کیفری ۱۲(۱) (۱۴۰۰): ۷۵-۹۸.
 - نژندی منش، هیبت‌الله و محمدرضا ضیائی بیگلدرلی، «نقش دادگاه‌های بین‌المللی کیفری در حفظ و استقرار صلح و امنیت بین‌المللی»، فقه و مبانی حقوق اسلامی ۶ (۲۰) (۱۳۸۹): ۱۴۳-۱۷۶ رساله
 - قریشی، فاطمه السادات، «جلوه‌های عدالت ترمیمی در دادگاه‌های کیفری بین‌المللی یوگوسلاوی، رواندا و دیوان بین‌المللی کیفری». رساله دکتری، تهران: دانشگاه پیام نور مرکز تهران، ۱۳۹۵.
- ب) منابع خارجی

Book

- Mendes, errol P, *Peace and justice at the international criminal court, A Court of Last Resort*, 2nd Ed., Massachusetts: Edward Elgar Pub, 2010.
- Stamenkovikj, Natasha, *The truth in times of transitional justice: The council of Europe and the former Yugoslavia*, Tilburg: Tilburg University, 2019.

Article

- Akhavan, payam, "Are international criminal tribunals disincentive to peace?: reconciling judicial romanticism with political realism", *Human Rights Quarterly*, 31 (3) (2009): 624-654.
- Aksnova, Marina, "the ICC involvement in Colombia: walking the fine line between peace and justice", *Quality Control in Preliminary Examination*, 1 (32) (2018): 257- 282.
- Bueno, Isabella and Andrea Diaz Rozas, "Which Approach to Justice in Colombia under the Era of the ICC", *International Criminal Law Review*, 13(1) (2013): 211-247.
- Keefe, Thomas, "Trump Administration v. ICC", Research gate, 2020:1, Accessed Feb 13, 2022, doi: 10.13140/RG.2.2.12904.01289/1. Retrieved from: https://www.researchgate.net/publication/339737588_Trump_Administration_v_ICC
- Kourabas, Michael N, "A Vienna Convention Interpretation of the 'Interests of Justice' Provision of the Rome Statute, the Legality of Domestic Amnesty Agreements, & the Situation in Northern Uganda: A 'Great Qualitative Step Forward', or a Normative Retreat?", *U.C. Davis Journal of International Law & Policy*, 14 (59) (2007): 59-93.
- Leon, Nelson Camilo Sanchez, "Could the Colombian Peace Accord Trigger an ICC Investigation on Colombia?", *Cambridge University Press* 110 (2016): 172-177.
- Mac-Grego, Eduardo Ferrer, "The right to the truth as an autonomous right under the Inter-American human rights system", *Mexican Law Review*, 9 (1)(2016): 121-139.
- Monique, comier, "Can the ICC exercise jurisdiction over US nationals for crimes

committed in the Afghanistan Situation?”, *Journal of International Criminal Justice*, 16(5) (2018): 1043–1062.

- Rossetti, Luca Poltronieri, “The Pre-Trial Chamber’s Afghanistan Decision: A Step Too Far in the Judicial Review of Prosecutorial Discretion?”, *Journal of International Criminal Justice*, 17(3)(2019): 585-608.

- Uruena, Rene, “Prosecutorial politics: the ICC’s influence in colombian peace processes 2003–2017”, *Cambridge University Press*, 111(1)(2017): 104-125.

Website

- “Amnesty International”, Open Letter to the Chief Prosecutor of the International Criminal Court: Comments on the concept of the interests of justice, 16 June 2005: 8-9. <https://www.amnesty.org/en/documents/ior40/023/2005/en/>

- “Deutsche Welle (DW)”, Afghanistan: Last US troops leave Kabul after two decades of war, 31 Aug 2021. <https://www.dw.com/en/afghanistan-last-us-troops-leave-kabul-after-two-decades-of-war/a-59035756>

- Juan E. Méndez, “Special UN adviser on genocide warns of ethnic hate messages in Côte d’Ivoire”, Statement by the Special Adviser on the Prevention of Genocide, United Nations, 15 Nov 2004. <https://news.un.org/en/story/2004/11/120892-special-un-adviser-genocide-warns-ethnic-hate-messages-cote-divoire>

- “Human Rights Watch (HRW)”, The Meaning of ‘The Interests of Justice’ in Article 53 of the Rome Statute, 1 June 2005, <https://www.hrw.org/news/2005/06/01/meaning-interests-justice-article-53-rome-statute>

- Human Rights watch (HRW) (2001), “The new racism”, The Political Manipulation of Ethnicity in Côte d’Ivoire, 13(6A), 2001. <https://www.hrw.org/report/2001/08/28/new-racism/political-manipulation-ethnicity-cote-divoire>

Thesis

- Kersten, mark, “justice in conflict: the ICC IN Libya and Northern Uganda”, A thesis submitted to the Department of International Relations of the London School of Economics for the degree of Doctor of Philosophy, London 2014.

- Rashid, Farid Mohammed, “the role of the prosecutor in the international criminal court: discretion, legitimacy, and the politics of justice”, the degree of doctor of philosophy, royal docks school of business and law east london university, 2016.

Other

- ICC, OTP, “Policy Paper on the Interests of Justice”, 2007. <https://www.icc-cpi.int/nr/rdonlyres/772c95c9-f54d-4321-bf09-73422bb23528/143640/iccotpinterestsofjustice.pdf>

- ICC, OTP, “Report on Preliminary Examination Activities”, 14 Nov 2016, https://www.icc-cpi.int/iccdocs/otp/161114-otp-rep-pe_eng.pdf

- ICC, Pre-Trial Chamber III, “Public redacted version of “Request for authorisation of an investigation pursuant to article 15””, ICC-02/17-7-Red: 20 Nov 2017, <https://www.icc-cpi.int>

int/CourtRecords/CR2017_06891.PDF

- ICC, Pre-Trial Chamber II, “Press Release, ICC judges reject opening of an investigation regarding Afghanistan situation”, ICC-CPI-20190412-PR1448: 12 Apr 2019. <https://www.icc-cpi.int/Pages/item.aspx?name=pr1448>

- ICC, Appeals Chamber, “Judgment on the appeal against the decision on the authorisation of an investigation into the situation in the Islamic Republic of Afghanistan”, ICC-02/17-138, 5 Mar 2020. <https://www.icc-cpi.int/Pages/record.aspx?docNo=ICC-02/17-138>

- ICC, Prosecutor v. Kony, “Decision on the Admissibility of the Case Under Article 19(1) of the Statute”, Case No. ICC-02/04-01/05-377, 11 Mar 2009. https://www.icc-cpi.int/CourtRecords/CR2009_01678.PDF

- ICC, Statement of the Prosecutor of the International Criminal Court, “Karim A. A. Khan QC, following the application for an expedited order under article 18(2) seeking authorisation to resume investigations in the Situation in Afghanistan”, 27 Sep 2021. <https://www.icc-cpi.int/Pages/item.aspx?name=2021-09-27-otp-statement-afghanistan>

- Letter from Fatou Bensouda to Jorge Iva’n Palacio (2013), “DOCUMENTO Fiscalía CPI sobre cero cárcel por crímenes de su competencia”, ICC- OTP, 26 July 2013. <http://www.ips.org/blog/cvieira/documento-fiscalia-cpi-sobre-cero-carcel-por-crimenes-de-su-competencia/>.

- Rome statute of international criminal court

- Security Council, Resolution, 1422(2002), “UN. Doc. S/Res/1422(2002)”, 12 July 2002.

- Security Council, Resolution 1572 (2004), “UN. Doc. S/RES/1572(2004)”, 15 Nov 2004.